

*Ю.С. Довгаль, Т.В. Савченко, студентка,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: КОНКУРЕНЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Минулий рік був одним із найбільш складних і несприятливих для платіжних систем, адже, незважаючи на те, що кількість держателів карток збільшилася, кількість активних платіжних карток знизилася майже на чверть (на 24,6 %). Ринок платіжних карток обвалився до рівня 2006 року, а ряд роздрібних банків втратили за поточний рік до 70-80 % своїх клієнтів, що відмовилися від зарплатних і кредитних карток. Таке скорочення можна пояснити скороченням депозитних портфелів українських фінансових установ, зменшенням кількості зарплатних проектів, припиненням багатьма банками карткового кредитування.

Але, незважаючи на негативну економічну ситуацію, що склалася в Україні за останні півтора року, платіжні системи Visa та MasterCard все ж таки отримували прибутки, причому наростаючим темпом.

Звичайно, це зумовлено розширенням ринків збуту, але збільшення прибутків Visa та MasterCard також викликане постійним підвищенням комісій за розрахунки за картками усередині України. За даними НБУ, за два роки кількість банків – членів платіжних систем – зросла з 19 до 146. Тобто картки міжнародних платіжних систем, таких як Visa та MasterCard, займають в Україні приблизно 90 % ринку. При цьому в 2008-2009 роках 98,3 % операцій по них були здійснені усередині країни. У результаті банки були вимушені заплатити міжнародним системам за гривневі платежі по їхніх картках 50 млн. дол. у вигляді комісій – майже 0,05 % від обсягу платежів.

Дана обставина змусила учасників фінансового ринку розробити схему створення Українського національного клірингового центру (УНКЦ), що підпорядковуватиметься Нацбанку і повинен буде забезпечити зниження тарифів. Дана установа отримає монопольне право здійснювати розрахунки по операціях з використанням платіжних карток українських банків всередині країни.

Нерезиденти тарифікують послуги в доларах США і євро, і українські учасники не можуть впливати на ці процеси. Зниженню тарифів за розрахунками усередині країни, на думку авторів проекту, сприятиме той факт, що новий центр створить Нацбанк. Засновниками також зможуть стати асоціації і банки, які працюють з платіжними системами не менше трьох років і не мають податкового боргу.

Створення УНКЦ звільнить банки від необхідності тримати в США і Великобританії депозити на 150 млн. дол. як гарантії проведення гривневих розрахунків усередині країни. Банки поставили питання про створення єдиного карткового простору, тому що міжнародні платіжні

системи диктують свої ціни та умови. В Україні повинні діяти єдині тарифи і не повинно бути демпінгу.

Основними засадами створення УНКЦ визначені такі положення: 1) використання відкритих міжнародних стандартів персоналізації карток та передавання даних (ISO, EMV); 2) вільний вибір карткових брендів банками-емітентами; 3) збереження існуючої процесингової інфраструктури банків; 4) незмінність технологічної інфраструктури банків для міжнародних розрахунків.

Найбільш суттєвими перевагами створення УНКЦ для учасників є захист і прискорений розвиток національного ринку платіжних карток; створення єдиного еквайрингового простору та збільшення частки безготівкових розрахунків; зменшення платежів банків-учасників на користь міжнародних платіжних систем; істотне скорочення страхових депозитів банків-учасників.

Отже, підбиваючи підсумок, можна зазначити, що кризові явища змусили багато фінансових установ консервативніше підійти до оцінки клієнтів, провести ретельний аналіз і сегментацію своєї клієнтської бази. Але це не вплинуло суттєвим чином на доходи міжнародних платіжних систем і загальний потенціал українського ринку платіжних карток, що дає можливість стверджувати про доцільність створення Українського національного клірингового центру, який в умовах конкуренції значним чином вплинув би як на тарифну політику, так і на розвиток платіжних систем в Україні.

Довгаль, Ю.С. Платіжні системи в Україні: конкуренція та перспективи розвитку [Текст] / Ю.С. Довгаль, Т.В. Савченко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27 -28 травня 2010 р.): у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2010. - Т. 2. - С. 67.